

BOSHLANG‘ICH SINFLARDA ONA TILI DARSLARIDA SINFDAN TASHQARI MASHG‘ULOTLARDA TO‘GARAKLARNI TASHKIL ETISH

Ne‘matova Munajat
JDPU magistranti

Annotatsiya: Mazkur maqolada boshlang‘ich sinf ona tili darslarida sinfdan tashqari mashg‘ulotlarni tashkil etishning samarali usullari hamda afzalliklari yoritilgan. Ona tili darslarida tashkil etiladigan sinfdan tashqari mashg‘ulotlar turi keltirib o‘tilgan.

Kalit so‘zlar: Sinfdan tashqari mashg‘ulotlar, o‘qituvchi, o‘quvchi, to‘garaklar, o‘yin, uslub.

Abstract: This article describes effective methods and advantages of organizing extracurricular activities in initial language lessons. Mention is made of the type of extracurricular activities organized during native language classes.

Key words: extracurricular activities, teacher, student, clubs, game, style.

Аннотация: В данной статье описаны эффективные методы и преимущества организации внеклассной деятельности на начальных уроках языка. Упоминается вид внеклассной деятельности, организуемой на занятиях по родному языку.

Ключевые слова: внеклассная деятельность, учитель, ученик, кружки, игра, стиль.

Sinfdan tashqari ishlarning ona tili darslari uchun maqsadi-o‘quvchilarning ona tili fanidan olgan bilimlarini yoki past o‘zlashtiruvchi o‘quvchilarning bilimini yanada mustahkamlab olishdan iborat. O‘quvchilarga nafaqat ona tili va o‘qish savodxonligi fanidan emas, balki tarbiyaviy jihatdan ham bilim berib borishdan iborat. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida, aynan, ona tili darslarida sinfdan tashqari mashg‘ulotlarning tashkil etilishi erkin va mustaqil fikrlash qobiliyati, atrof olamdagi jamiyatning qonunlarini o‘rganib borishi maqsadga muvofiq bo‘ladi.

Sinfdan tashqari mashg‘ulotlar o‘quv dasturi bilan bog‘liq holda bo‘lib, uning vazifasi va maqsadini amalga oshirishda yaqindan yordam beradi. Boshlang‘ich sinflarda sinfdan tashqari mashg‘ulotlarni tashkil etish jarayonida o‘qituvchining o‘quvchilar bilan hamohanglikda tushiniladi darsdan tashqari vaqtda tashkil etilgan jarayonda o‘quv-reja asosida rejalashtirilgan mashg‘ulotlar.

Bugungi kunda maktablarning boshlang'ich sinflarida o'qituvchilar tomonidan amalga oshirilayotgansinfdan tashqari mashg'ulotlar dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Sinfdan tashqari mashg'ulotlar ham tarbiyaviy, ham ta'limiy bilim berish bilan birgalikda o'quvchilarning hozirgi davr talabiga mos keladigan holda tayyorlash, ayniqsa, bolaning psixologiyasi va yoshiga mos holda tashkil etish kerak.

Ona tili darslarida sinfdan tashqari mashg'ulotlar bolalarga uzluksiz ta'lim berishning tarkibiy qismi sifatida ularning iste'dodi va qobiliyatini rivojlantirish, o'quvchilarning ma'naviy bilimni oshirishga qaratilgan.

Sinfdan tashqari mashg'ulotlarda o'quvchilarning bo'sh qolmasliklari, ona tili faniga bilan qiziqishlarini nazarda tutgan holda tashkil etish o'quvchilarning tarbiyasida muhim ahamiyat kasb etadi.

Boshlang'ich sinflarda sinfdan tashqari mashg'ulotlarni quyidagicha turlarga ajratishimiz mumkin:

- to'garaklar tashkillashtirish;
- yozuvchi va shoirlar bilan uchrashuvlar;
- fanlardan olimpiadalar o'tkazish;
- ko'rik tanlovlari tashkillashtirish;
- adabiy kechalar o'tkazish;
- ekskursiyalar uyushtirish;
- tadbir va bayramlar rejalashtirish;

Yuqorida ta'kidlab o'tilgan sinfdan tashqari mashg'ulotlarning ko'proq to'garaklari ona tili darslari uchun muhim ahamiyat kasb etadi. O'quvchilar dars jarayonida o'zlashtirilmagan mavzularini qaytadan mustahkamlab olishadi va dars jarayonidagi egallagan bilimlarni kengaytiradi. Sinfdan tashqari ishlarni amalga oshirish doirasida sinf rahbarining o'rni alohida ahamiyat kasb etadi. Mashg'ulot paytida o'qituvchi har bir o'quvchi bilan shug'ullanishi, uning fikrlashi, o'z nutqini bayon eta olishi, ichki dunyosi kechinmalari barcha xislatlarini o'rganishi lozim.

Boshlang'ich sinflarda Ona tili fanidan sinfdan tashqari ishlar bosqichlari:

1. Tayyorlov bosqichi. Bu 1-sinfning savod o'rgatish davriga to'g'ri keladi. Unga darsning bir qismi 17-20 daqiqasi ajratiladi.
2. Boshlang'ich bosqich. Bu 1-sinfning 2-yarim yilligiga to'g'ri keladi. Bu bosqichda haftada 1 marta 45 daqiqalik dars uyushtiriladi.
3. Asosiy bosqich. Bu bosqich 2-4-sinflarga to'g'ri keladi. Bu davrda o'quvchilarning o'qish malakalari mustahkamlanadi.

Sinfdan tashqari mashg'ulotlar sinf rahbarining yillik ish rejasi tarkibiga kiritiladi. Ushbu reja asosida ikki haftada bir marta to'garaklar tashkil qilinadi. Sinfdan tashqari mashg'ulotlar jarayonida, aynan, pedagogik jarayon kabi ta'lim berish va tarbiyalash

faoliyatida har biri o'zining ahamiyatiga ega sanaladi. Ta'lim olish jarayonida o'quvchining egallagan bilimlar ba'zasi, o'qish ko'nikmasi rivojlantiriladi. To'garak mashg'ularda o'qituvchi bilan o'quvchi hamkorlikda bir-biriga munosabatlarining shakllanganligi muhim omil sanaladi.

ADABIYOTLAR:

1. K.Qosimova, S.Matchonov. "Ona tili o'qitish metodikasi" Toshkent 2009.
2. M.Nurmatova. Ifodali o'qish to'garagi. "Til va adabiyot ta'limi" 2018-yil. 1-son.
3. Ne'matova M. Sinfdan tashqari ishlarda Grammatik o'yinlar "Ta'limda filologiyani rivojlantirishning global masalalari" Jizzax 2022.
4. Natlib.uz
5. Arxiv.uz